

Harald Rosenløw Eeg

Eddy Waumans

Popmuzikant en scenarist Harald Rosenløw Eeg (1970) is de auteur van een aantal "moeilijke" adolescentenromans. Een waarschuwing voor wie hem in de originele versie wil lezen is op z'n plaats: Eeg hanteert wel een erg radicaal bokmål. Zijn debuutroman Glasskår (1995) is gesitueerd in Tønsberg ergens in de jaren 80 van de vorige eeuw. De twaalfjarige Viktor Hansen groeit er op in een christelijk milieu – zijn vader is koster. Viktor gaat naar de kerk en de zondagsschool en neemt ook deel aan religieus geïnspireerde jeugdkampen, maar zo groot is de impact van de godsdienst op zijn leven nu ook weer niet. Zijn leefwereld is dezelfde als die van de doorsnee prepuber: school, sport, muziek en wanneer hij wat ouder wordt en de confirmatie nadert, meisjes en verliefdheid.

Er zitten heel wat grappige fragmenten in Glasskår, zoals wanneer de kleine Jonas stoere taal uitslaat of wanneer Viktors vriend tijdens een religieuze bijeenkomst per ongeluk een jesusfiguur aan diggelen slaat. De roman bevat echter ook donkere passages en de titel verwijst naar figuurlijke littekens die opgelopen worden tijdens het opgroeien. Er hangt trouwens een grote schaduw boven Viktors bestaan: zijn oudere broer Ole Henrik wordt ziek, een ziekte die uiteindelijk fataal zal aflopen.

Alles wat er in de roman gebeurt wordt vanuit het standpunt van Viktor gezien: hij registreert (en gebruikt daarbij vaak een poëtische en originele beeldspraak) en laat een deel van de interpretatie aan de lezer over.

Voor Glasskår (dat ook verfilmd werd) kreeg Eeg de Tarjei Vesaas' debutantpris, de eerste keer dat die prijs voor een jeugdboek uitgereikt werd.

De titel van Eegs tweede roman Svidd (1996) verwijst naar de openingsscène van het boek: Aleksander is er getuige van hoe Arsenal, die op dezelfde school in Tønsberg als hij zit, het slachtoffer wordt van een racistisch geïnspireerde mishandeling.

Toch is Svidd geen roman over racisme; zoals vaker bij Eeg gaat het over outsiders die proberen hun plaats te vinden. Aleksander heeft een vader die niet goed bij zijn verstand is:

Mutter'n var gift med en mann som satt i stua og ikeke sa noe hele dagen, bare knipsa på juletrekulene sine og stirra ut vinduet.
(38)

mijn moeder
tikjes gaf; kerstballen

Zelf hoort en voelt Aleksander dingen die zich niet in zijn onmiddellijke omgeving afspelen en verliest hij soms het bewustzijn in de klas.

Arsenal werd als tweejarige geadopteerd door een gezin in Tønsberg en kreeg de naam van haar nieuwe vaders favoriete voetb ploeg. Adam, wiens ouders gescheiden zijn,

heeft allerlei vreemde invallen: hij werpt zich van het podium in een discotheek en maakt net geen doodsmak, hij gaat naar de begrafenis van iemand die hij totaal niet kent...

Arsenal en Adrian zijn een paar en ze worden Aleksanders enige vrienden – Aleksander voelt zelf ook wel wat voor Arsenal. Dan komt er echter een einde aan de relatie tussen Arsenal en Adrian:

- *Det er vanskelig å være tre, sa hun stille.*
- **Kjedelig** å være én, sa jeg.
- *Umulig å være fire. (174)*

| saai

en daarop besluit Adrian om Arsenals biologische ouders in Vietnam op te zoeken. Hij neemt Aleksander met zich mee...

In Svidd wordt alles via ikfiguur Adrian verteld en wanneer die zegt

Det slo meg ofte. At folk ikke kunne godta sannheten, og dermed måtte skape sin egen. (69)

| viel mij ... op; aanvaarden

dan geldt dat ook voor zijn interpretatie van de werkelijkheid. Ook in Svidd gaat Eeg vaak alluderend te werk en gebruikt hij een soms verrassende beeldspraak. De nevenintridge over leraar geschiedenis Vits heeft dan weer een magisch-realistisch element.

Vrengt (1997) is uitstekende fantasy science fiction met een donkere rand en zal ook volwassenen aanspreken. Tijd van het gebeuren is een niet nader omschreven toekomst. De plaats van handeling is Senteret, een gigantisch winkelcentrum waar alles te krijgen is. Eigenaar Mr. Mall komt er op geregelde tijdstippen een soort shoppersevangelie verkondigen.

In Senteret is er ook een "frøbutikk",

Butikken hvor mødre kunne gå og kjøpe menneskefrø til akkurat den ungen de ville plante (53)¹

Bevalt het resultaat hen niet dan hebben ze net als voor hun andere aankopen retourrecht:

Folk slutta å pusse det som var gammelt, og var bare opptatt av det som var nytt og perfekt. Og de ungene som ikke var perfekte ville ingen ha. Så de blei sendt inn til kassering, eller levert tilbake og bytta i frøbutikken fordi de ikke var som de skulle. (50)²

De Noorse titel Vrengt verwijst naar die kinderen:

¹ De winkel waar moeders zaad konden kopen van precies dat kind dat ze wilden planten. (vert. Maaïke Lahaise) (55)

² Men hield op met oude dingen te poetsen. Alleen het nieuwe en het perfecte waren nog van belang. En kinderen die niet volmaakt waren, wilde niemand hebben. Die werden van de hand gedaan, of teruggebracht en geruild in de zaadwinkel, omdat ze niet deugden. (vert. Maaïke Lahaise) (51)

For da Gud skapte verdjen, gjorde han som i strikking. Én rett maske, én på vranga, rett, vrang, rett, vrang, og dere er verden på vranga. (50)³

Me werkt als schoonmaakster in de zaadwinkel en ontfermt zich stiekem over de teruggebrachte kinderen. Ze verschaft ze heimelijk onderdak in de gigantische spiegelbol die onder het dak van het winkelcentrum (dat vroeger een discotheek was) hangt. Schitteren doet die bol echter (voorlopig!) niet meer: vandaar de Nederlandse titel Roest.

De kinderen zijn met z'n vieren. Albin is een albino. Sorry heeft te korte armen en benen. Seiko zegt geen woord. Ikfiguur Jonatan is de "normaalste" maar heeft volgens Me "et bløtt hjerte":

Det var nok like bløtt som nysnoen i gamledager. Før den ble klissete. Han gråt når jeg spilte fin musikk, han gråt når jeg smilte og han gråt når jeg strøkte han over kinnet. (153)⁴

Jonatan is de enige die zich overdag "ongemerkt" in het winkelcentrum kan begeven; de andere drie hebben alleen indirect contact met de buitenwereld via Sorry's televisietje en hun nachtelijke uitstapjes in het gesloten winkelcentrum. Eén van hun bezigheden is dan het verwisselen van prijsetiketten waardoor er de daaropvolgende morgen een chaos aan de kassa's ontstaat.

Maar dan ontmoet Jonatan tijdens één van zijn omzwervingen in Senteret het meisje Trash en zijn verlangen om ook met de wereld buiten het winkelcentrum kennis te maken (hij droomt ervan om in een bos rond te wandelen) neemt concrete vormen aan. In de kerstperiode zullen de vier kinderen een poging wagen: Sorry en Seiko samen uitgedost als kerstman, Albin als grote speelgoedhaas. Goed kan dat niet aflopen in een wereld waaraan ze totaal niet aangepast zijn:

Vi er'kke perfekte. Vi er verdens dårlige samvittighet. Folk vil bli skremt når de ser oss, vi har blitt bytta inn. (86)⁵

En ook het besef dat Me hen geen tweede keer zal kunnen redden is duidelijk aanwezig.

Dat Vrengt waarschuwt voor een aantal tendensen (ongebreedeld consumentisme, wetenschap zonder ethische waarden...) die al in onze maatschappij aanwezig zijn is duidelijk. Stilistisch is het boek erg geslaagd: Jonatans formuleringen hebben vaak poëtische franjes. Ook in Vrengt hanteert Eeg een wel erg radicaal bokmål.

³ Want toen God de wereld schiep, leek het alsof hij breide. Eén steek rechts, één steek averechts, rechts, averechts, rechts, averechts. En jullie zijn de averechtse kant van de wereld. (vert. Maaïke Lahaise) (51))

⁴ Het was, denk ik, net zo zacht als de sneeuw van vroeger. Voor hij begon te plakken. Hij huilde als ik mooie muziek speelde, hij huilde als ik glimlachte en hij huilde als ik over zijn wang streek.. (vert. Maaïke Lahaise) (163)

⁵ We zijn niet perfect. We zijn het slechte geweten van de wereld. De mensen zullen schrikken wanneer ze ons zien, we werden ingewisseld.

De titel van Filter (1998) verwijst naar de slalombril met gele glazen die Espen Arnold gebruikt om zich tegen de buitenwereld te beschermen. Espen dicht zichzelf een merkwaardige eigenschap toe: wat hij droomt komt gewoonlijk uit. Een belangrijke rol is weggelegd voor Espens relatie met Tale, een roodharig meisje dat hij iedere zomer op een camping in de buurt van Oslo ontmoet. Wanneer Espen de droom waarin hij Tales mentaal gehandicapte broer Leon doodrijdt weet te bezweren breekt voor hem een nieuw leven aan

Filter is door de overvloed aan beelden en het gebrek aan achtergrondinformatie een verwarrend verhaal

In Alt annet enn pensum (2007) zijn Klaus en zijn (pas gescheiden) moeder net aangekomen in Oslo. Zij gaat daar aan de slag als "sosiallærer" (een soort leerlingenbegeleider) in Klaus' nieuwe school. De eerste klasgenoot die Klaus op school ontmoet is Sturla, die hem verzekert dat ze nooit vrienden zullen worden en kort daarna sterft wanneer hij op de metrosporen door een trein aangereden wordt. Een ongeval, zelfmoord of zit er nog iets anders achter? Het lijkt de aanzet tot een detectivestory, maar wat volgt is een redelijk verward verhaal (over een groepje jongeren dat wie er niet bij hoort als slachtoffer kiest als ik het goed begrepen heb) vol onverklaarde elementen waarin voortdurend de naam "Caulfield" (met verwijzingen naar Salingers boek) opduikt.

Jeg ville skildre en verden der de unge også kan være de onde. Å finne løsninger er vanskelig, kanskje umulig. Her er det slett ingen lærere som kan ordne opp, de er selv ofre, og rektor er ingen trygg autoritetsskikkelse ⁶

zegt Eeg zelf over zijn roman.

De meeste recensenten zijn het niet met me eens. In Noorwegen kreeg deze jeugdroman erg goede kritieken. Kjell Olaf Jensen heeft het over *denne mesterlig komponerte romanen* – opvallend is wel dat hij daarvoor in zijn recensie meer dan tien vragen over de inhoud van de roman stelt en er geen enkele van beantwoordt.

Håndverksmessig er Harald Rosenløw Eeg svart god. Språket er roft, med en oppfinnsom bruk av bilder som nesten, men bare nesten, tipper over til å bli forsert. ⁷

schrijft Anne Cathrine Straume, die zegt dat Alt annet enn pensum

⁶ Ik wou een wereld schilderen waarin de jongeren de kwaadaardigen kunnen zijn. Oplossingen vinden is moeilijk, misschien onmogelijk.. Hier zijn er helemaal geen leraars die orde op zaken stellen, ze zijn zelf slachtoffers, en de rector is geen autoriteit die vertrouwen inboezemt.

⁷ Verhaaltechnisch gesproken is H. R. E. erg goed. De taal is ruig, met een vernuftig gebruik van beelden dat maar heel af en toe geforceerd aandoet.

*handler [...] om hvor langt unge mennesker kan gå, når masse-suggesjonen får spillerom og unge sinn kommer ut av kontroll.*⁸

en zich ook afvraagt:

*Dette er den uhyggeligste boken jeg har lest på lenge. Den er klaustrofobisk, angstskapende og svartere enn den snølose desembernatten utenfor. Det handler om psykologisk press, om skjulte nettverk og det fører til døden. Og så er det en ungdomsroman? [...] Så - vil jeg anbefale denne knugende uhyggen for en ung leser? Jeg vil jo det, men det skal en sterk rygg til, den være seg ung eller gammel, for å gi seg i kast med dette.*⁹

Eefje Buenen daarentegen vindt het

Een ingewikkelde, ongeloofwaardige roman met veel namen en onduidelijke verbanden. Klaus trekt conclusies die voor de lezer moeilijk te volgen zijn en ook het waarom achter zijn daden is vaak niet duidelijk. De lezer krijgt bovendien weinig inzicht in het karakter en het verleden van Klaus. De lelijke zinnen, vreemde vergelijkingen en vele veronderstellingen maken het boek moeilijk leesbaar.

Mik Ghys is dan weer een andere mening toegedaan:

De onderliggende dreiging die spreekt uit dit verhaal is merkbaar in elke beschrijving, in elke dialoog. Angst, dreiging, onzekerheid en eenzaamheid, dat voel je door je botten trekken als je dit verhaal leest. Het laat je ook niet meer los, het is alsof de dreiging die Klaus voelt zich vastzet in je geest. Een beklemmend verhaal, ijzersterk in taal omgezet door een auteur die als geen ander die dreiging kan oproepen. Fascinerend en beangstigend tegelijk. Niet voor gevoelige lezers!

Ed Franck noemt het boek

Een erg gave jeugdthriller. [...] Het verhaal zit vol verrassende elementen, die soms als klappen in je gezicht aankomen. Het is zo geschreven dat je nieuwsgierigheid voortdurend wordt opgeschroefd en je absoluut wilt weten hoe het afloopt. [...] De personages zijn scherp getekend, de schrijfstijl is vlot, stevig en vaak emotioneel geladen. Het enige minpunt zijn de geforceerde vergelijkingen

⁸ gaat over hoe ver jonge mensen kunnen gaan wanneer massasuggestie vrij spel krijgt en jonge geesten de controle over zichzelf verliezen.

⁹ Dit is het griezeligste boek dat ik sinds lang gelezen heb. Het is claustrofobisch, angstaanjagend en donkerder dan de sneeuwloze nacht buiten. Het gaat over psychologische druk, over verborgen netwerken en het eindresultaat is de dood. En dit is dus een jeugdroman? Zou ik dus dit beklemmende en akelige boek aan een jonge lezer aanbevelen? Ik zou dat wel doen, maar het moet iemand (jong of oud) met een sterke ruggengraat zijn om met dit boek aan de slag te gaan.

Noten

Glasskår

Harald Rosenløw Eeg, Glasskår, Oslo (Aschehoug), ISBN 978-82-03-24722-4 (uitgave 2005)

Harald Rosenløw Eeg, Scherf, vertaald door Maaïke Lahaise, Hasselt (Afijn), 2004, ISBN 90-5933-042-0

Svidd

Harald Rosenløw Eeg, Svidd, Oslo (Aschehoug), 2001², ISBN 82-03-24385-1

Roest

Harald Rosenløw Eeg, Vrengt, Oslo (Aschehoug), 1997, ISBN 82-03-24203-0

Harald Rosenløw Eeg, Roest, vertaald door Maaïke Lahaise, Hasselt (Afijn), 2003, ISBN 978-90-5933-040-5

Filter

Harald Rosenløw Eeg, Filter, Oslo (Aschehoug), 2002, ISBN 978-82-03-24501-5

Harald Rosenløw Eeg, Filter, vertaald door Maaïke Lahaise, Hasselt (Afijn), 2005, ISBN 90-5933-069-2

Alt annet enn pensum

Harald Rosenløw Eeg, Alt annet enn pensum, Oslo (Aschehoug), 2006, ISBN: 978-82-03-24869-6

Harald Rosenløw Eeg, Een raadselachtig ongeval, vertaald door Bernadette Custers, Tielt (Lannoo), 2007, ISBN 978-90-8568-153-3

Het citaat van Eeg komt uit Aftenposten, 30.10.06:

http://www.aftenposten.no/kul_und/litteratur/article1513734.ece

De recensie Kjell Olav Jensen staat op

<http://www.barnebokkritikk.no/modules.php?id=409&name=Reviews&rop=showcontent>

De recensie Anne Cathrine Straume staat op

<http://www.nrk.no/nyheter/kultur/1.1499619>

Het citaat van Eefje Buenen komt uit de NBD | Biblion recensie

De recensie van Mik Ghys:

<http://www.pluizuit.be/080128/Een%20raadselachtig%20ongeval.htm>

De recensie van Ed Franck stond in De Standaard van 29.02.08